

Formandsberetning for 2008

Fremlagt på generalforsamling den 26. marts 2009

Når en kirke er under 100 år, kan menighedsråd og provst nærmest skalte og valte med bygningerne, som man finder for godt.

"Har vi lyst til at sætte et spir på tårnet – og har vi pengene, ja, så er det med at komme i gang."

Når kirken så fylder 100 år, er det sket med selvbestemmelsen.

Her i Provstiet er der kun Christianskirken, der er under hundrede år gammel, og det tårn, som nogle engang for længe siden ønskede sig, er vist nok manet langt, langt ned i jorden --- og her er vi mange, der håber, at den 3. sætning i jordpåkastelsen ikke gælder: Der bliver ikke noget: af jorden skal du igen opstå.

Men --- helt sikker kan man jo aldrig være.

Egernsund kirke fylder 100 år i år – og det er nok den væsentligste grund til, at man har ansat en præst – foreløbig præst – der er ligeså gammel som kirken – næsten da.

Med Historisk Samfund forholder det sig anderledes.

Samfundet blev som bekendt 100 år i 2008, men vi bestemmer så sandelig selv – fortsat. Og det gør vi, fordi der stadig er noget at bestemme over.

At der er det, kan vi takke vore forgængere for – bestyrelser og museumsfolk i skøn forening.

Hvis vi skal begynde med Museumsfolkene, så var Jens Raben initiativtageren.

Han blev født i Toftlund 14. marts, 1880; blev uddannet boghandler og arbejdede som medhjælper på arkæologiske udgravninger for museet i Kiel.

I 1907 blev han forretningsfører for dagbladet Sonderburger Zeitung og var i 1908 med til at grundlægge Altertumsverein für Alsen und Sundewitt / Hjemstavnsforeningen for Als og Sundeved, da foreningens navn var konsekvent to-sproget.

Efter få måneder grundlagde foreningen en samling og Jens Raben blev straks ulønnet samlingsleder ved siden af sit bladarbejde.

Efter Genforeningen i 1920 blev han fuldtidsansat museumsmand.

Altertumsverein / senere Historisk Samfund for Als og Sundeved fik som sin første formand dr. Hans Wullenweber, som var formand fra 1908 til 1926.

Da Danmarks Naturfredningsforening første Sønderborg- komite dannedes i tyverne under ledelse af postmester M.O.Ræder, blev Raben medlem af denne. Arbejdet med at sikre fortidsminderne og samle oplysninger om dem, havde hans varme interesse, og han skyede ingen personlig anstrengelse for at finde og undersøge de gamle minder.

Alene hans "jagt" på skålstene viser dette. I dag kendes over 100 skålstene i det gamle Sønderborg Amt, og dette skyldes ikke, at der her er langt flere end andre steder, men kun Rabens ture. Systematisk er skove, gærder og

stenbunker undersøgt under hans ledelse. Flere af skovene er travet igennem af en kæde af "klappere", der under hans ildnende og opflammende ledelse ikke lod nogen sten urørt på turen.

Travede han således målbevidst og møjsommeligt gennem skov og krat, så glemte han aldrig naturens skønhed på Als og Sundeved. Blomster, fugle og dyr havde han øje for og kendte, og – som Slettebo engang beskrev det: "næppe var den spartanske lommemad fortæret, før frokostens hvile udnyttedes til en lille skitse af udsigten eller et smukt træ.

Rundt om på Museet hænger hans sirlige og omhyggelige tegninger, og til Museets 50-årsjubilæum i 1958 forærede han det 50 smukke akvareller – alle med oldtidsminder fra Als og Sundeved som motiv.

Da han i 1955 trak sig tilbage som leder af Museet på Sønderborg Slot, kunne han se tilbage på et livsværk af imponerende dimensioner. Over 30.000 genstande havde han samlet ind, næsten udelukkende gaver.

Selv sagde han altid, at det skyldtes den interesserede og forstående befolkning, men det skyldtes nu ikke mindst hans kendskab til og fortrolighed med alle egnens landsbyer, gårde og huse og hans evne til at lade sin kærlighed til hjemstavnsminderne smitte af på de mange, han kom i kontakt med. Museet er hans store indsats, der altid vil vidne om hans flid og energi.

Jens Raben var ridder af Dannebrog. Han døde den 18. februar 1958.

Af markante museumsfolk gennem de 100 år siden stiftelsen skal jeg nævne Jørgen Slettebo, Le ´Fevre, Peter Dragsbo og ikke mindst: Inge Adriansen.

Alle fire har lagt og lægger hele deres sjæl og arbejdsevne i arbejdet.

Jeg vil kort nævne formændene for bestyrelsen siden stiftelsen. Mange af jer husker de fleste af dem:

Som nævnt tidligere:

Dr. Hans Wullenweber -----	1908 – 1926	(18 år)
Chr. Hanssen, Nørremølle-----	1926 - 1927	(1 år)
M.O.Ræder, Postmester -----	1927 – 1955	(28 år)
Jens Raben . Museumsleder -----	1955 – 1958	(3 år)
Bent Miang , Advokat -----	1958 – 1973	(15 år)
Harald Roesdahl, Læge -----	1973 – 1983	(10 år)
Boye Andersen, Forstander -----	1983 – 1992	(9 år)
Lorenz P. Christensen, Provst -----	1992 –	

I jubilæumsåret 2008 fejrede vi – synes vi da i bestyrelsen – fødselsdagsbørnene på behørig vis.

I ugen 10. – 16. marts var der naturligt nok forskellige – og mange – markeringer i diverse medier – både den skrevne og den airborne presse fortalte om Historisk Samfund – Museet på Sdbg. Slot, og det tætte familiebånd.

Jeg kan ikke her nævne alt, men vil drage enkelte ting frem:

Den 14. marts var der festmiddag på Slottet. Bestyrelsen havde inviteret gæster fra by og land – bl. a. var de fleste lokalhistoriske arkiver mødt frem med en repræsentant. Borgmester, formand for kulturudvalg, form. for Historisk Samfund for Sdr.jylland samt direktøren for Museum Sønderjylland var alle inviteret.

Den 15. mart var så godt som alle lokalhistoriske arkiver i området åbne. Flere af dem havde gjort et stort arbejde ud af at vælge et bestemt tema til udstilling af billeder etc.

Den 16. marts var udnævnt til "Store Udflugtsdag", hvor bestyrelsesmedlemmer havde arrangeret busture rundt på Als og Sundeved. Én tur gik til Nordals – Midtals med Egon Bauer, Chr. Fægteborg og Erik Manthei som guider. Der var udarbejdet en særdeles fornem rutebeskrivelse, og – kender man tilrettelæggerne, så ved man, at deltagerne ikke blev snydt.

Der var indlagt passende pauser – ihukommende 1. bud i vort udflugtsreglement: Intet medlem må mistes grundet vædskemangel!!!

Det eneste, der kiksede på den tur var, at guiderne afslørede alvorlige mangler m.h.t., hvilke dyr man kan møde på Als. Nok er græsset grønt og skovene store, men at bilde deltagerne ind, at man kan møde de fleste af de amerikanske præriedyr i Torup på Als, ja – jeg beder her om undskyldning.

Der var en pragtfuld tur rundt Sønderborg og Sydals, og ingen af deltagerne på turen gennem Sundeved glemmer den nogensinde. Alene synet af Sottrup kirke giver stadig søde drømme.

Og en ubændig lyst til at se kirken indvendig.

Vi havde desuden en sang- og foredragsaften i samarbejde med Alsingergildet. Forårsforedrag om byggeskik på Als og Sundeved.

Desuden modtog Samfundet smukke gaver, bl.a. i form af malerier (Sdbg. Kreditbank) og et væld af gode flasker, som bestyrelsen vil vide at behandle på behørig vis.

Den "korte" udflugt var en fyrtårnstur – arrangeret således, at deltagerne kørte i egne biler.

Turen var tilrettelagt af Chr. Fægteborg, Jens Verner Nielsen og Egon Bauer. Der var mødt 80 deltagere og man indledte med en orientering på P-pladsen ved Drejet.

J.V.N. uddelte folder og fortalte om det danske fyrvæsen. Man besøgte Kegnæs fyr og kystudsigtsstationen på samme martrikel. Næste stop var Gammel Pøl, hvor fyrmesteren selv tog imod. Det viste sig, at der under kasketten gemte sig et kendt bestyrelsesmedlem: Egon Bauer.

Man "nåede" at besøge følgende fyr: Taksensand fyr (v.Nørreskoven), Tranerodde fyr, hvor endnu en tilrettelægger "ragede op" ved sin store viden om trafikken i Lillebælt (gl. færdselsbetjent!)

Den lange række af biler gjorde, hvad den kunne for at genere så mange turister som muligt.

Den form for kolonnekørsel vækker vrede hos tyske turister, som ikke viste

forståelse for, at enkelte af de indfødte faktisk også havde lyst til at være på udflugt.

Man drak kaffe i Nordborg, hvor et medlem af Nordborgs Lokalarkiv, Jens Møller, fortalte om Nordborg fyr, som ligger i Augustenhof.

Den store tur gik til Hallig Hooge i sept.

Der var så mange tilmeldinger, at vi valgte at sende to busser af sted. Interessen var så stor, at vi kunne have fyldt en tredje, men så ville vi få problemer med guidningen.

Vejret var pragtfuldt. Chr. Fægteborg havde – som sædvanligt – udarbejdet en flot folder med ruteplan og smukke billeder.

Medlem af bestyrelsen, Lise Bruun Rasmussen, fortalte i bussen meget spændende om det, at vokse op syd for grænsen som en del af det danske mindretal. Der blev redegjort for mindretallets historie. Jens Jørgen Todsén, den tidl. næstformand, fortalte om natur, landskaber og stormfloder, mens formanden fortalte om det frisiske folk og sprog.

Man var således forberedt til at besøge på marskøen med de i alt 9 bebyggede varfter, hvoraf vi havde planlagt at besøge 3.

Første besøg var på Kirkevarftet med en lille, smuk kirke, som rummede mange minder om de stormfloder, som op gennem århundrederne havde ramt den og øen. Bl.a. kunne man se en mindeplade og et kirkeskib, som fortalte om Fr. VI's besøg på Halligen i 1825, hvor han p.gr. af stormflod måtte blive nogle ekstra dage på Halligen.

Det andet varft – Hanswarft – bød ligeledes på mange interessante ting: Vi så Kønigspesel, hvor Frederik under sit ophold i 1825 blev tilbudt overnatning.

Selve Peselen (sønderj.: Pissel = dagligstue) er en oplevelse – både på grund af historien om kongen, men sandelig også på grund af sine flisebelagte vægge, flisemalerier, bilæggerovn med stølp, ildkike og mange andre historiske genstande- hjembragt af tidligere ejere af huset, hvis profession var kaptajn.

Et andet sted på Hanswarft kunne man besøge Sturmflutkino, som vist autentiske optagelser fra de seneste stormfloder.

På det tredje varft – Backenswarft – lå en smuk stråttækt kro, hvor vi spiste et godt måltid – med fisk som hovedret og Friesentorte som dessert.

Transporten mellem de forskellige varfter blev klaret i hestetrukne prærievogne. Sejlturen mellem fastland og varft benyttede mange til at få en lille en på øjet. Andre nød det særprægede kystlandskab og de sovende sæler på sandbankerne, og ved 18-tiden kunne vi på Kirketorvet sige farvel til en stor flok glade turdeltagere.

Mange har siden bedt os gentage eller arrangere en lignende tur. Og det er jeg overbevist om, at vi gerne gør.

Vi arbejder i øjeblikket med en 3-dages tur til Skåne, hvor Lund vil være hovedformålet.

Turen kommer til at ligge i dagene 28., 29. og 30. august 2009.

Den vil blive annonceret i Budstikken og Sønderborg Ugeavis og der vil så være tilmelding via telefon til én af os i bestyrelsen.

Vi aner allerede, at man vil tilmelde sig – måske i aften, men den går ikke. Vi skal nok gøre det helt klart i annoncerne, hvornår præcist, man kan tilmelde sig på et enkelt telefonnummer og ikke noget med e-mail å olt sået kraam.

Jeg vil takke medarbejderne på Museet, og ikke mindst de to tilstedeværende. I to, Inge Adriansen og Peter Dragsbo, har den helt rette indstilling til alt, der hedder arbejde. Hvis det kan være jer til en smule opmuntring, kan jeg – med henvisning til min opremsning af jeres forgængere – gøre opmærksom på, at "I vil aldrig blive glemt."

Bestyrelsen for Historisk Samfund er nok den hårdest arbejdende bestyrelse i Samfundets historie. Alle – både medlemmer og suppleanter hjælper til med alt – lige fra kuvertering af meddelelser til tilrettelægning af udflugter.

Tak skal I have.

Den største tak skal naturligvis lyde til vor trofaste medlemsskare. Ved næste års generalforsamling håber jeg meget, at vi har rundet de 1700 medlemmer. Vi glæder os i bestyrelsen til at udgive årbogen til efteråret.

Vi udsatte den med vilje, idet vi blev enige om, at hele 2008 – jubilæumsåret skulle være gået, før vi kunne udgive jubilæumsnummeret.

Forfatterne er Inge Adriansen og Peter Dragsbo. Og den vil være en fortælling om de 100 år, der er gået – på Slottet og i Historisk Samfund for Als og Sundeved.

Vi var – ved udgangen af 2008 – 1620 medlemmer. Det, jeg siger nu, skal ikke opfattes som en

Trussel, men jeg tror ikke, der er nogen vælgerforening i området, der tilnærmelsesvis kan hamle op med os i medlemstal – endsige "prale" med 185 deltagere i generalforsamlingen.

Derfor mener vi at kunne mærke, at der lyttes til os fra politisk side, når vi protesterer mod, hvad vi finder er overgreb på huse – landskaber – ting, som vi vil værne om og bevare for eftertiden.

Selv om den lokalhistoriske interesse ikke overalt i Danmark er så udpræget, som i vor del af fædrelandet, så er der dog glædelige tegn i sol og måne på, at yngre som ældre medborgere er i færd med at genopdage betydningen af at være solidt rodfæstet i sin historiske selvforståelse.

En rejse ud i den globale fremtid fordrer nemlig et veldefineret udgangspunkt.

Der skal – med andre ord – væ nau å kom tebaech te, vonæ te e rejs æ slut.

- og det er her, vi kommer ind i billedet!